

Prioriteringer 2022–2025

Økonomisk handlingsrom og prioriteringer

Hele 1000

	Budsjett	Økonomiplan		
	2022	2023	2024	2025
Foreløpig balansering				
Inntekter	-2 212 115	-2 214 796	-2 223 542	-2 240 013
Utgifter	2 018 694	2 026 830	2 035 276	2 052 272
Renter og avdrag	182 442	205 669	217 786	215 921
► Satsning	36 705	47 377	44 872	44 872
Foreløpig balansering	25 726	65 080	74 392	73 052
Balansering				
► Rammetrekk	-16 545	-56 440	-54 992	-64 192
► Reversering av vedtak uten langsiktig finansiering *	-8 683	-14 100	-14 100	-14 100
Avsetning til disposisjonsfond		5 460		5 240
Bruk av disposisjonsfond	-498		-5 300	
Balansering	-25 726	-65 080	-74 392	-73 052
Totalsum	0	0	0	0

* Innstilling fra formannskapet 2.11.2021:

• Kommunestyret opprettholder sitt vedtak om at barnetrygden skal holdes utenfor sosialstonadsberegningen. Forventes inndekket gjennom den nye regjeringens statsbudsjett 2022.

• Reell full barnehagedekning videreføres i tråd med tidligere vedtak og nytt vedtak i formannskapssak 123/21.

• Grunnleggende norskopplæring videreføres ut 2022.

Tiltakene kulepunkt 2 og 3 må finansieres for 2. halvår 2022 med totalt 3,0 mill kroner. Finansieringen skal skje ved endelig kommunestyrevedtak 18.11.2021

Tabellen har som hensikt å vise hvilke prioriteringer (satsinger) som ligger inne i budsjett og økonomiplan. Samt hvilke rammetrekk som må gjennomføres for å få budsjett og økonomiplan i balanse. Til slutt viser tabellen bruk eller avsetning til disposisjonsfond for at det enkelt år skal balanseres fullt ut. Det er redegjort for de ulike punktene i det påfølgende. Inntekter og utgifter er det redegjort for i andre deler av budsjettet, så gjennomgangen starter med renter og avdrag.

Renter og avdrag

Den største utfordringen i budsjett og økonomiplan er økte utgifter til renter og avdrag. Molde kommune må finne dekning for renter og avdrag knyttet til investeringer i formålsbygg i Molde eiendom KF og egne investeringer i kommunens budsjett og regnskap. Egne avdrag er synlig som avdragsutgifter i kommunens budsjett og regnskap. Avdrag til formålsbygg i Molde eiendom KF er synlig gjennom egen overføring (ramme) til å foretaket for å finansiere finansutgifter på formålsbygg. Samlet avdragsbelastning i Molde kommune kan derfor ikke leses direkte ut fra budsjett og regnskap. I tabellen over er dette slått sammen slik at det skal være tydelig og klart hva kommunen må benytte til renter og avdrag samlet sett i budsjett og økonomiplan.

Investeringsbudsjettene har vært omfattende de siste årene – både før og etter kommunesammenslåingen. Effekten av dette vil bli stor de neste årene. Som en følge av dette er investeringsbudsjettet for 2022 og tilhørende økonomiplanperiode redusert sammenlignet med gjeldene økonomiplan. Like fullt vil avdragene øke framover mot 2025. I 2022 øker avdragene Molde kommune må finansiere med 10,3 mill. kroner, fra 124,3 til 134,6 mill. kroner. I 2023 øker de ytterligere med 8,6 mill. kroner og i 2024 med ytterligere 6,6 mill. kroner. I 2024 er avdragene økt til 149,8 mill. kroner – 25,5 mill. kroner mer enn i 2021. I 2025 vil de gå ned med 1,3 mill. kroner.

Det som er en enda større utfordring for driftsbudsjettet, er forventning om økte rentesatser framover. I 2021 gikk rentene ned på grunn av koronapandemiens effekt på økonomien. Nå går det godt i norsk økonomi, med den konsekvens at det forventes og signaliseres at renten skal økes. I gjeldende økonomiplan (2021–2024) var det forutsatt en gjennomsnittlig rente på 1,05 prosent i 2022. Dette var en økning på 0,15 prosent fra 2021. Nå signalisere Norges Bank at styringsrenten skal settes opp før nyttår og to eller tre ganger neste år. Legger vi til grunn markedets forventninger basert på signal fra Norges Bank, vil vi få en gjennomsnittlig rentesats på 1,68 prosent neste år. Det er ikke en veldig stor økning i prosentpoeng, men i prosent og kroner og øre så øker renteutgiftene med 60 prosent sammenlignet med forutsetningene i gjeldende økonomiplan. Økt rentesats vil også øke renteinntektene, og tar vi høyde for dette vil belastningen i kommunens budsjett øke med 17,7 mill. kroner i 2022. Beløpet vil fortsette å øke med 14,6 mill. kroner i 2023 og 5,5 mill. kroner i 2024.

Samlet vil netto renteutgifter (renteutgifter minus renteinntekter) og avdrag som må dekkes av Molde kommune øke fra 154,4 mill. kroner i 2021, til 182,4 mill. kroner i 2022. Dette er en økning på 28,0 mill. kroner. Størst blir belastningen i 2024 med 217,8 mill. kroner. Det er en økning på 63,4 mill. kroner fra 2021. Dette tilsvarer 41,1 prosent.

Økte finansutgifter er i all hovedsak årsaken til at vi må redusere budsjetttrammene til tjenesteproduksjonen i neste års budsjett og tilhørende økonomiplan. I klartekst betyr dette at kommunens gjeldsnivå gjør at kommunens økonomi ikke er bærekraftig i perioden med de forutsetninger som ligger til grunn.

Det er selvfølgelig knyttet usikkerhet til rentesatsen, og denne usikkerheten øker jo lengre vi kommer ut i økonomiplanperioden. Men markedets forventninger framover er det beste anslaget som finnes, og det er lagt inn som forutsetning. Det vil si en gjennomsnittlig rente på 1,68 prosent i 2022, 2,07 prosent i 2023, 2,21 prosent i 2024 og 2,27 prosent i 2025.

Styrkinger i driftsramme

Det er i utgangspunktet lagt inn 20 styrkinger i budsjettet for 2022 og økonomiplanen fram mot 2025. Det beløper seg til en styrking på 36,7 mill. kroner i 2022, 47,4 mill. kroner i 2023 og 44,9 mill. kroner de to siste årene.

Sentraladministrasjon

Det ligger seks styrkinger til sentraladministrasjonen. Den største endringen i 2022 er 3,0 mill. kroner til omstilling i organisasjonen. Bakgrunnen er at kommuneorganisasjonen må gjennom store og omfattende endringer for å greie å oppnå balanse i drifta, samt håndtere nye rammereduksjoner i årene som kommer. For å lykkes med omstillingen er det nødvendig med en pott for å kunne sette nok ressurser på omstillingsarbeidet. Pengene vil bli brukt til prosjekter og omstillingsarbeid i hele organisasjonen. Dette er en ettårig styrking.

Videre ligger det inne 2,0 mill. kroner årlig til felles digitaliseringstiltak. Dette er midler som skal brukes i hele organisasjonen til ulike digitaliseringstiltak. Det er også lagt inn et årlig beløp på 1,5 mill. kroner til ulike klimatiltak. Disse pengene skal finansiere ulike tiltak i klimabudsjettet.

Det legges opp til å innføre en bildelingsordning i 2023. Her vil kommunen inngå avtale med privat aktør om tilgang til elbiler i tjenesteproduksjonen. Den tiden vi ikke benytter bilene selv, skal de kunne leies av innbyggerne i kommunen. Dette skal i utgangspunktet finansieres gjennom bortfall av leasingavtaler vi har i dag, men erfaring fra andre kommuner tilsier at det vil være noen ekstra utgifter i starten for kommunen.

Det ligger også inne en styrking på halv stilling som barne- og ungdomsrepresentant.

Til sist er det lagt inn en økt ramme knyttet til pensjon for lærlinger. Kommunens lærlinger har krav på pensjonsopptjening, dette er nytt og fører til økte utgifter. Lærlingene er ute i tjenesteproduksjonen, men utgiftene er samlet i sentraladministrasjonen.

Oppvekst, kultur og velferd

Her er det lagt inn fire styrkinger i perioden. Det beløper seg til 14,1 mill. kroner i 2022, økende til 22,4 mill. kroner i 2024.

Ny skole Årølia vil bli tatt i bruk høsten 2023. Det er lagt inn økte driftsutgifter til den nye skolen med 4,1 mill. kroner i 2023. Dette øker til 8,3 mill. kroner i 2024. Dette er nettoøkningen som Årølia skole medfører. I tillegg vil elevtalet på Kviltorp gå ned når Årølia skole starter opp. Det vil da bli gjort en omfordeling mellom de to skolene.

Videre har det vært opp tre saker våren 2021 som vil styrke budsjettammen til sektoren. For det første er det fattet vedtak om at barnetrygd skal holdes utenfor sosialhjelp beregnes. Videre er det fattet vedtak om full reell barnehagedekning. Den siste styrkingen er knyttet til opplæring grunnleggende norsk. Samlet utgjør disse tre styrkingene 14,1 mill. kroner. Dette er i utgangspunktet lagt inn, men disse tiltakene blir tatt ut igjen under punktet om reversering av vedtak uten langsiktig finansiering. Det skyldes at det ikke er funnet finansiering til de i neste års budsjett. Dersom de skal gjennomføres, må andre deler av tjenesteproduksjonen reduseres tilsvarende.

Helse og omsorg

Det ligger tre styrkinger inne for helse og omsorg. Sektorrammen er styrket med 6,4 mill. kroner i 2022, 18,2 mill. kroner i 2023 og 16,6 mill. kroner de to siste årene.

Helseplattformen er et nytt, felles pasientjournalssystem for sykehus, kommuner, fastleger og private spesialister i Midt-Norge. Dette er et svært stort digitaliseringsprosjekt som skal gi en mengde gevinster, ikke minst knyttet til bedre samhandling og felles informasjon. Signaler fra Trondheim kommune viser foreløpig at gevinstene kan bli større enn først antatt. Systemet vil gi både økte årlige driftsutgifter på 3,1 mill. kroner i 2024, men det vil også ha utgifter til eget innføringsprosjekt. Etter planen skal vi være i gang med Helseplattformen i april/mai 2023. Mye opplæring og tilrettelegging må være på plass innen den tid for at vi skal klare å hente ut gevinstene som ligger i systemet. Dette vil kreve en god del ressurser, blant annet til prosjektledelse og opplæring. Det er satt av 3,6 mill. kroner i 2022 og 10,7 mill. kroner i 2023 til innføringsprosjektet.

Den andre store styrkingen er økte ressurser til hjemmetjenesten. Dette er i tråd med helse og omsorgsplanen og betyr at styrking som tidligere var tiltenkt økt kapasitet på Råkhaugen omsorgssenter, blir omprioritert til hjemmetjenesten. Dette beløper seg til 2,7 mill. kroner i 2022, økende til 13,6 mill. kroner i 2024.

Det ligger også inne en styrking av stilling hos kontor for tildeling og koordinering på 0,2 mill. kroner årlig.

Teknisk, plan, næring og miljø

Det ligger seks styrkinger inne i rammene til denne sektoren. Fiberutbygging Midsund ligger inne med 3,0 mill. kroner i 2022. Dette er et tiltak som lå inne i budsjett 2021, men som ikke lar seg gjennomføre før i 2022.

Det er inngått ny avtale med Protomore Kunnskapspark AS og Nettet Vekst AS om drift av HoppID-kontor. Utgiftene øker med 270 000 kroner sammenlignet med avtalen tidligere Molde og Midsund kommuner har hatt med Protomore. Formannskapet gjorde vedtak (PS-15/21) om at kraftfondet bør dekke økte utgifter. Kraftfondet dekker 110 000 kroner. Det resterende beløpet på 160 000 kroner må da sektoren dekke og rammene økes tilsvarende.

Det er lagt inn en styrking på én ny stilling for å øke planressursene i kommunen. Det er også lagt inn økt ramme til områdeplan Lundavang i 2022 og 2023. Midlene trekkes ut igjen i 2024. Det ligger også inne økt ramme til å realisere en løsning for Kvamkrysset i 2022 og 2023. Også disse midlene trekkes ut i 2024.

Til slutt er det lagt inn økt ramme på knappe 0,9 mill. kroner for å dekke utgifter til vanningsanlegg Eresfjord. Dette i tråd med kommunestyrets vedtak i PS-71/21.

Fellesområdet og samarbeid som inngår i Molde kommune

Det ligger inne en økning på 0,6 mill. kroner til ROR-IKT årlig. Dette er økning i Molde kommunes andel av IKT-samarbeidet i tråd med vedtatt budsjett for samarbeidet.

Reduksjoner i driftsramme

Etter styrkinger viser tabellen over en foreløpig balansering. Det er en ubalanse på 25,7 mill. kroner i 2022, økende til 65,1 mill. kroner i 2023 og 74,4 mill. kroner i 2024. Denne ubalansen må dekkes inn. I og med at ubalansen er varig og økende, må rammene reduseres for å oppnå balanse og økonomisk bærekraft.

Sentraladministrasjon

Det er lagt inn et generelt trekk på 0,2 mill. kroner i 2022, og dette økes med knappe 1,2 mill. kroner i 2023 og ut perioden. Videre er det lagt inn en reduksjon i antall stillinger i sentraladministrasjonen på knappe 1,5 mill. kroner i hele perioden. Dette vil føre til økt behov for digitalisering, at vi må løse oppgavene på en ny måte og at enkelte oppgaver må kuttes ut.

Oppvekst, kultur og velferd

Sektoren har fått et generelt trekk på 6,7 mill. kroner i 2022. Dette øker til 23,7 mill. kroner i 2023 og er på 27,6 mill. kroner i 2025. Dette kommer i tillegg til forventet rammeendring knyttet til færre barn og unge framover (demografi). Rammereduksjonen knyttet til demografi for sektoren er på 2,8 mill. kroner i 2022, økende til 25,2 mill. kroner i 2025. Det ligger også en reduksjon på 10,0 mill. kroner årlig knyttet til tilskudd private barnehager.

Helse og omsorg

Sektoren har fått et generelt trekk på 7,5 mill. kroner i 2022. Dette øker til 28,0 mill. kroner i 2023 og er på 31,8 mill. kroner i 2025. Sektoren får en styrking knyttet til økte demografiutgifter i perioden, men i de to første årene blir denne økningen tilnærmet nullet av de generelle rammtrekkene. Men i 2024 og 2025 blir nettoeffekten en styrking på henholdsvis 16,5 mill. kroner og 35,1 mill. kroner.

Teknisk, plan, næring og miljø

Sektoren har fått et generelt trekk på en kvart mill. kroner i 2022. Dette øker til knappe 1,0 mill. kroner fra 2023 og ut økonomiplanperioden.

Molde eiendom KF

Foretaket har fått en generelt trekk på 0,5 mill. kroner i 2022, økende til 1,0 mill. kroner i 2023 og ut økonomiplanperioden.

Reversering av vedtak uten langsiktig finansiering

Kommunestyret har i løpet av 2021 fattet fem styrkinger som ikke har langsiktig finansiering. Det vil si at de kun har finansiering i 2021. Finansiering fra 2022 og framover var en utfordring som ble lagt til arbeidet med budsjett og økonomiplan å løse.

Hele 1 000

	Saksnr.	Beløp
Barnetrygd holdes utenfor sosialstønad	K-9/21	4 800
Full reell barnehagedekning	K-35/21	4 300
Opplæring grunnleggende norsk	K-34/21	5 000
HoppID 2021-2024	FKS 15/21	160
Vanningsanlegg Eresfjord	K-71/21	875
SUM		15 135

Det er i utgangspunktet ikke funnet langsiktig finansiering til noen av disse tiltakene i budsjett og økonomiplan. Da er det to alternativ som står igjen. Bruk disposisjonsfond så lenge det lar seg gjøre, eller redusere andre deler av tjenesteproduksjonen tilsvarende. Det er ingen god løsning å benytte disposisjonsfond til å finansiere varige styrkinger. Dette er ikke bærekraftig. Videre er behovet for å redusere utgiftene i kommunen allerede veldig stort i de neste fire årene. I tillegg til at rammene reduseres, viser økonomirapporteringen i 2021 at det er en ubalanse flere steder som må løses. Tjenesteproduksjonen må ned mye i årene 2022–2025. Vi må redusere kvalitet og volum på tjenestene for å oppnå økonomisk balanse. Videre må effektivitet, herunder struktur (tjenestesteder), vurderes nøye med tanke på å oppfylle krav til tjenestene og dermed unngå at kvalitet og volum går for mye ned. Dette kommer til å bli et krevende arbeid, der tjenestene må reduseres der det er mulig. Selv om tiltakene er gode, finnes det ikke langsiktig finansiering, ei heller rom for omfordeling da det ligger inne til dels store reduksjoner framover.

Likevel er HoppID og vanningsanlegg Eresfjord lagt inn som en styrking. Årsaken er at disse tiltakene verken kan reduseres eller reverseres. Opplæring grunnleggende norsk og full reell barnehagedekning blir først tatt ut fra høstene 2022 da de allerede er lagt til grunn for aktivitet og opptak i gjeldende barnehage- og skoleår.

Avsetning og bruk av disposisjonsfond

Budsjett og økonomiplan er balansert med bruk av disposisjonsfond i 2022 og 2024 på til sammen 5,8 mill. kroner. I 2023 og 2025 settes det av til sammen 10,7 mill. kroner.

Det er lagt opp til at disposisjonsfondet skal, i tillegg til å være en buffer mot brå og uforutsette endringer, benyttes til å få til en jevn og stabil utvikling i budsjetttrammene i fireårsperioden. Budsjetttrammene må ned som følge av økte renter og avdrag, men disposisjonsfondet benyttes til å kunne gjøre enkelte kortvarige tiltak, uten at vi trenger å redusere budsjetttrammene tilsvarende i ett år for å øke igjen neste år. Dette er en klar styrke for styringen og utviklingen av kommunen og viser viktigheten av å ha et disposisjonsfond.

Prioriteringer i investeringsbudsjettet

Høy lånegjeld og forventninger om økt rentenivå setter som kjent Molde kommune i en vanskelig økonomisk situasjon de neste fire årene. Avhengig av videre utvikling i kommunens lånegjeld og renteutviklingen kan utfordringen i verste fall øke ytterligere. Rentenivået kan ikke kommunen styre, derfor må lånegjelden vurderes nøye og det vil si at nivået på investeringsbudsjettene framover må ned. Det langsiktige målet for lånegjelden er at den ikke skal overstige brutto driftsinntekter. Vi ligger langt over denne målsettingen. Svært lavt rentenivå har gjort at vi har klart å håndtere lånegjelden. Dette budsjett og økonomiplanen viser at økt rente blir svært vanskelig å håndtere økonomisk for kommunen. Driftsrammene blir betydelig redusert.

Molde kommune har flere pågående og vedtatte investeringsprosjekt som nå fullføres. De største er Sjøfronten 2 og Årølia skole. Samtidig har vi nettopp fullført andre store prosjekter som Midsund skule, Idrettens hus, Sjøfronten 1 og Nettet helsehus.

Det å redusere lånegjelden er langsiktig arbeid, som det tar tid før vi ser effektene av. I 2022 ligger det ikke inne nye, store prosjekt i investeringsbudsjettet. Investeringsbudsjettet i budsjett- og økonomiplan for 2021–2024 er gjennomgått, og hvert prosjekt er vurdert opp mot muligheten for både å forskyve i tid og for å redusere investeringsrammen. Samtidig kommer det opp behov for nye prosjekt og investeringer, samt behov for økt økonomisk ramme til vedtatte prosjekt etter anbuds konkurranser.

Det er gjort følgende hovedgrep i investeringsbudsjettet i tillegg til forskyving og nedjustering:

Kommunestyrets vedtak i helse og omsorgsplan 2021–2031 er fulgt ved å foreslå ett felles prosjekt for alle delprosjektene som ligger inne i budsjett- og økonomiplan 2021–2024 innenfor området.

Vedtaket knyttet til skolebruksplan, både for tidligere Molde kommune (2019) og for den nye kommunen (2021), er forskjøvet ut i tid, og vil bli vurdert på nytt i 2022.

Det er innarbeidet forslag om styrking for prosjekt knyttet til klima (ladeinfrastruktur, styringssystem og utskifting av gatelys), trafiksikkerhet (Årølia skole, Idrettens hus) og velferdsteknologi.

Det vil være mange investeringsbehov framover, som er veldig fornuftige, men som ikke kan gjennomføres før lånegjelden er redusert. Det må prioriteres knallhardt på investeringsbudsjettet og de prosjektene som blir prioritert må enten gi gevinster i tjenesteproduksjonen eller være helt prekre for at tjenesteproduksjonen skal opprettholdes.